

ЧИ Ж ВИСТОЇТЬ УКРАЇНА БЕЗ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ?

Державний стандарт базової середньої освіти – документ надважливий, бо затверджує «вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувача загальної середньої освіти відповідного рівня». На його основі створюються шкільні навчальні програми з усіма «ключовими компетентностями через розвиток умінь і ставлень» та «окреслюється “ядро знань”» і, що не менш важливо, «Державні стандарти переглядаються не менше одного разу на 10 років».

Я запрошую шановного читача ще раз перечитати перший абзац... і ще раз! Чому? Тому, що у проєкті Державного стандарту базової середньої освіти (оприлюдненому на сайті МОН України 4 березня 2020 р.) є суттєві зміни, які стосуються шкільного курсу літератури (української та зарубіжної). Ці предмети розглядаються як «компетентнісний потенціал мовно-літературної галузі».

Акцентуючи на важливості мовної освіти, автори проєкту ретельно прокоментували компетентності (уміння) учня – «використовувати мову для духовного, культурного й національного самовияву; читати твори літератури, використовувати досвід взаємодії з творами мистецтва в життєвих ситуаціях; створювати тексти, виражати власні ідеї, досвід і почуття, добираючи відповідні художні засоби; добирати літературу для читання, щоб одержати насолоду і користь від прочитаного».

«Супер! Нарешті! Боги почули наші молитви!» – спершу скаже кожен український філолог. Це ж як треба любити рідну (чи «корінну» – термінологія проєкту) мову, щоб отак «не менше одного разу на 10 років» закріпити за нею всі навчальні блага! От, нарешті, закінчаться всі «мовні» війни й настане в нас «корінний мовний рай». Звісно, і література (від якої «насолода і користь») у мовно-літературній галузі виграє, бо ж не буде окремих предметів «українська література» та «зарубіжна література», а буде ілюстративний матеріал до мовних явищ.

«Не буде літератури?» – засумнівається ви. «Та не може такого бути!» – кричатиме ваш розум, бо ж ідеться про наших дітей – добрих, розумних, творчих, комунікабельних, здатних критично мислити, полемізувати, аргументовано доводити власну думку й готових учитися все своє життя. І перефразовуючи І. Франка, ви запитаете себе чи авторів проєкту: «А де ж їм таким узятися, якщо уроків літератури не буде?»

Звичайно, ні українська, ні зарубіжна література не дають готових рецептів чи керівництва до

дії, але щоразу моделюють певну ситуацію. Читаючи, обговорюючи, аналізуючи художній текст (саме цілісний текст, а не ілюстрацію до мовного явища!!!) на уроці літератури, школяр окреслює й свої моральні орієнтири, розвиває власні творчі та комунікативні здібності, знайомиться зі здобутками й втратами нашої національної історії і стає справжнім громадянином, ідентифікує себе через культуру з нацією.

Не забуваймо, що теперішні дев'ятикласники через десять років будуть основою й опорою нашої держави. Чи ж вистоїть Україна без української літератури, яка вже віддавна стала форпостом (чи в теперішніх реаліях – блок-постом) нашої ідентичності та незалежності? То чи ж можемо ми скласти нашу «єдиную» (за Лесею Українкою) лицарську зброю – слово – у часи «русских весен» і «гуманитарных конвоев»?

Чи ми забули, скільки тих «конвоев» пережили українці впродовж лише двох останніх століть і скільки мільйонів під тими «конвоями» поїхало «у Сибір неісходиму»? Чи може вже забули, кого поховано у Сандармоху? Чи муляє нам око «свічка пам'яті» у 4-ту суботу листопада?

Ні, ми не забули! І дітям нашим цю пам'ять передамо у спадок як гіркий, але життєвий досвід покоління, бо «в кожній країні є спогади раю! Нема тільки в тебе їх, рідний мій краю...» (Леся Українка), і на уроках літератури переконаємо словами Т. Шевченка, що «в своїй хаті своя й правда, і сила, і воля», і уточнимо за У. Самчуком, хто ми: «Нарід чи чернь?»

А якщо автори проєкту Державного стандарту базової середньої освіти, які так ратують за «формування підприємливості учня» і закликають його «учитися все своє життя», самі страждають на амнезію (чи може «учились понемногу»), то нагадаймо їм, що «поети єсть соль землі, гордість і слава того народу, серед котрого з'явилися; вони служать вищим ідеалам».

Складаю свою щирю подяку шановній редакції журналу «Дивослово» за те, що «тримаєте небо», гуртуєте однодумців, не даєте нам перетворитися на «чухраїнців», живете за принципом – «убий, не здамся!»

Тетяна ДАНИЛЮК-ТЕРЕЩУК,
завідувач музею Лесі Українки
Східноєвропейського національного
університету ім. Лесі Українки